

Anna Cymerman

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

WYBRANE ASPEKTY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW PRZYGRANICZNYCH NA PRZYKŁADZIE DZIAŁALNOŚCI EUROREGIONU GLACENSIS

1. Wprowadzenie

Koncepcję zrównoważonego rozwoju na przełomie XX i XXI w. można uznać za nową filozofię rozwoju globalnego, regionalnego czy lokalnego. W swoich założeniach koncepcja ta przeciwstawia się wąsko rozumianemu pojęciu wzrostu gospodarczego. Podkreśla kwestię zagrożenia środowiska oraz podejmuje działania na rzecz jego ochrony. Można powiedzieć, że zrównoważony rozwój to systematyczny, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, który uwzględnia kwestie poszanowania i racjonalnego wykorzystania dóbr przyrody. Jest to także działalność gospodarcza prowadzona w harmonii z przyrodą, aby nie spowodowała ona w ekosystemie nieodwracalnych zmian. Jest również rozumiany jako sposób zaspokajania potrzeb obecnych pokoleń, nie pozbawiając jednocześnie przyszłych pokoleń możliwości zaspokajania ich potrzeb [Dobrzański 2005, s. 22].

Sam proces definiowania pojęcia zrównoważonego rozwoju nie jest sprawą prostą, ponieważ pojawia się wiele definicji tworzonych przez różne instytucje i ośrodki badawcze oraz organizacje, które prezentują odmienne podejścia do problemu. U podstaw różnorodności podejść leży problem zasięgu, czyli kwestia, które segmenty życia społecznego należy (jeszcze) zaklasyfikować do pojęcia zrównoważonego rozwoju, a które (już) nie. Na tej podstawie wykształciły się dwie główne drogi analizy koncepcji zrównoważonego rozwoju: ujęcie szerokie i ujęcie wąskie. Ten dualizm przejawia się również w praktycznej realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju. Wąskie rozumienie tego problemu opiera się na definicji ekorozwoju, a podejmowane działania dotyczą głównie sfery ochrony

środowiska (ładu środowiskowego) oraz sfery pozaśrodowiskowej związanej z ładem społecznym, znacznie rzadziej z gospodarczym [Borys 2005, s. 48].

Szersze podejście do kwestii zrównoważonego rozwoju polega na rozpatrywaniu tego problemu na płaszczyźnie środowiskowej, przestrzennej, ekonomicznej, społecznej i instytucjonalno-politycznej, gdzie społeczności lokalne czy regionalne uczestniczą świadomie w realizacji założeń zrównoważonego rozwoju [Borys 2005, s. 50]. Szeroka interpretacja stanowi podstawę nowej wizji ładu zintegrowanego, opartego na antropocentrycznym systemie wartości. A zatem euroregion jako jednostka, która realizuje zrównoważony rozwój w swoich przedsięwzięciach i działaniach, powinna brać pod uwagę to pojęcie w szerszym znaczeniu, przyczyniając się do rozwoju zintegrowanego określonego obszaru. Celem opracowania jest zaprezentowanie, że Euroregion Glacensis jako podmiot współpracy transgranicznej realizuje założenia zrównoważonego rozwoju.

2. Działalność Euroregionu Glacensis a zrównoważony rozwój obszarów przygranicznych

Współcześnie każda jednostka podziału terytorialnego, aby można było sprawnie i skutecznie kierować jej rozwojem, uwzględniając zarówno aspekty przyrodnicze, społeczne i gospodarcze, powinna dysponować określoną koncepcją rozwoju, której fizycznym przejawem jest strategia. Skuteczność realizacji założeń zawartych w strategii w dużej mierze jest zależna od kompatybilności i spójności poszczególnych strategii (strategie gminne powinny być zgodne z założeniami strategii wyższego szczebla, np. powiatu czy regionu) [Borys 1998].

W warunkach zjednoczonej Europy oraz ciągle postępującej integracji strategia rozwoju (może i) bardzo często wykracza poza granice administracyjne pojedynczego państwa, obejmując swym zasięgiem jednostki współpracy transgranicznej – euroregiony.

Z definicji euroregionu wynika, że funkcjonowanie takiej jednostki organizacyjnej opiera się na wypracowaniu wspólnych więzi społecznych i gospodarczych na obszarze objętym współpracą. W pierwotnej wersji powstawały one w celu rozwiązywania konkretnych problemów, z czasem jednak zaczęły się przekształcać w bardziej trwałe, formalne jednostki. Zakres działania euroregionów jest ustalany przez władze regionalne na podstawie porozumień o współpracy, a także wynika z założeń polityki regionalnej UE. Na kształt działań oraz ich realizację przez euroregiony ma wpływ szerokie spektrum czynników, które z różnym natężeniem wpływają na realizację założeń strategii rozwoju zrównoważonego. Działania podejmowane w ramach euroregionu muszą uwzględniać plany rozwoju gmin i powiatów wchodzących w ich skład.

W odniesieniu do pogranicza polsko-czeskiego głównym celem współpracy w ramach Euroregionu Glacensis, ogólnie rzecz ujmując, jest poprawa jakości życia

mieszkańców regionu. Na podstawie dyskusji i spotkań ustalono listę podstawowych celów, które mają przyczynić się do wzrostu dobrobytu. Analiza celów działalności tego euroregionu w kontekście zrównoważonego rozwoju pozwoliła na ich pogrupowanie, biorąc pod uwagę rodzaje ładu zrównoważonego rozwoju (tab. 1).

Tabela 1. Obszary działania Euroregionu Glacensis

Cele	Ład			
	przestranny	społeczny	gospodarczy	środowiskowy
Dobre połączenia kolejowe i drogowe na obszarze euroregionu		x	x	
Stworzenie dogodnych warunków do rozwoju współpracy przedsiębiorstw polsko-czeskich			X	
Wzajemne nauczanie języka sąsiadów		x		
Wzajemne nauczanie regionalne		X		
Obozy wakacyjne dla młodzieży polskiej i czeskiej		X		
Stworzenie polsko-czeskiej szkoły wyższej		x		
Wspólne planowanie regionalne				x
Wspólne tworzenie map pogranicza	x			
Możliwość wyboru przez mieszkańców euroregionu szpitala lub jednostki leczniczej		x		
Powołanie i wspólna opieka nad nowymi obszarami chronionymi				X
Wyrównywanie potencjałów gospodarczych i zmniejszenie bezrobocia		x	x	
Uruchomienie sudeckiej trasy rowerowej	x			X
Uruchomienie komputerowego systemu informacji turystycznej		x	x	
Uruchomienie sieci biur informacyjnych współpracy przygranicznej po obu stronach granicy		x		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Raport... 2005].

Większość wymienionych celów działalności Euroregionu Glacensis jest związana z realizacją ładu społecznego, natomiast pozostałe składniki ładu zrównoważonego rozwoju stanowią w założeniach działalności euroregionu uzupełnienie ładu społecznego.

Założenia związane z realizacją ładu społecznego na obszarze euroregionu są realizowane poprzez podejmowanie różnych inicjatyw i działań. Wśród najważniejszych można wymienić:

- Zwiększenie sieci przejść granicznych do 33 drogowych i 8 kolejowych, co przyczyniło się do zwiększenia komfortu przekraczania granic poprzez rozłożenie ruchu granicznego na większą liczbę przejść granicznych. Czas oczekiwania na przejazd przez granicę państwa uległ znacznemu skróceniu, a w wielu miejscach

odbywa się on na bieżąco bez większych utrudnień. Działanie to realizuje również założenia ładu gospodarczego, ponieważ ułatwia wymianę handlową pomiędzy podmiotami leżącymi po przeciwnych stronach granicy.

- Otwarcie biur informacji współpracy przygranicznej w Nowej Rudzie i Kłodzku po to, aby zainteresowane osoby mogły pozyskać informacje dotyczące warunków i zasad realizacji regionalnej współpracy przygranicznej. Inicjatywa ta ma również na celu budowę społeczeństwa informacyjnego, gdzie informacja o regionie jest ogólnie dostępna.

- Wydawanie miesięcznika „Ziemia Kłodzka”, w którym są publikowane artykuły Polaków i Czechów poświęcone problemom euroregionu. Miesięcznik ten sygnalizuje, a zarazem informuje czytelników o istotnych problemach i wydarzeniach dotyczących obszarów tworzących Euroregion Glacensis.

- Coroczne organizowanie Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej. Jest to impreza o charakterze społeczno-kulturalnym, mająca na celu przybliżyć historię i obyczaje obu narodów, przezwyciężyć istniejące stereotypy, a w efekcie zbliżyć oba narody.

Oprócz głównych inicjatyw realizowanych w sferze społecznej podejmowane są również różnego rodzaju działania na mniejszą skalę, które przyczyniają się do realizacji ładu społecznego. Są to głównie inicjatywy przyjmujące postać seminariów i szkoleń, których celem jest wzajemne poznawanie się sąsiadujących państw, wymiana doświadczeń i poglądów oraz inicjowanie wspólnych przedsięwzięć, których celem jest niwelowanie dysproporcji rozwojowych w regionie. W sferze społecznej bardzo istotnym przedsięwzięciem jest również rozwój sektora edukacyjnego, nakierowanego na naukę języka i historii państwa sąsiadującego. Znajomość języka sąsiedniego państwa jest ważną determinantą wpływającą na rozwój inicjatyw oraz wspólnych przedsięwzięć gospodarczych.

Cele działalności euroregionu przyczyniające się do realizacji ładu gospodarczego i środowiskowego sprowadzają się do realizacji dwóch głównych zadań. Pierwszym z nich jest rozwój infrastruktury granicznej, która determinuje rozwój transgranicznej współpracy gospodarczej. Mimo działań podejmowanych w tym zakresie wciąż brakuje dróg ekspresowych i autostrad umożliwiających szybkie przemieszczanie się, szczególnie istotne dla rozwoju handlu i turystyki na tych obszarach. Biorąc pod uwagę standard życia mieszkańców regionu, należy również zwrócić uwagę na niezbyt dobrze rozwinięty system obwodnic miejskich, które są sprawą priorytetową dla miejscowości uzdrowiskowych, aby mogły one pełnić swoje dotychczasowe funkcje.

Po drugie: istotnym elementem realizacji celów gospodarczych było powołanie do życia Polsko-Czeskiej Izby Przemysłowo-Handlowej z siedzibą w Świdnicy i Hradec Kralowe. Izba ta ma wspierać rozwój sfery gospodarczej, stanowiąc (1) centrum informacji o potencjalnych partnerach z sąsiedniego kraju, (2) bazę danych kontaktowych potencjalnych partnerów biznesowych, (3) pośrednika w

nawiazywaniu kontaktów gospodarczych oraz (4) punkt doradczy w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w sąsiednim kraju. W ramach współpracy euroregionalnej przeprowadzono również cykl szkoleń dla pracowników sektora turystycznego, których celem było zapoznanie uczestników z walorami i atrakcjami po obu stronach pogranicza. Odpowiedni system promocji stanowi podstawę rozwoju przemysłu turystycznego w danym regionie, przyczyniając się jednocześnie do wzrostu gospodarczego na obszarze pogranicza. Inicjatywę nadrzędną względem powyższych stanowi jednak projekt modernizacji dróg dojazdowych do pogranicza polsko-czeskiego. Modernizacja ciągów komunikacyjnych przyczyni się do usprawnienia ruchu turystycznego na obszarze euroregionu. Lepszy stan techniczny dróg oraz dobrze rozwinięta ich sieć przyczynią się z pewnością do zwiększenia liczby turystów na pograniczu. Z drugiej strony rozbudowana sieć drogowa stanowi determinantę rozwoju transgranicznego handlu.

W dziedzinie ochrony środowiska w euroregionie rozpoczęto realizację niewielu projektów, lecz o dużym zasięgu. Najważniejszy z nich to projekt „Ochrona wód Nysy Kłodzkiej”, w ramach którego zbudowano do dnia dzisiejszego dwie oczyszczalnie ścieków w Bystrzycy i Międzyzlesiu (po stronie polskiej). Trwa również realizacja wspólnego programu inwestycyjnego w zakresie gospodarki odpadami, wodnej i ściekowej, który uwzględnia normy i dyrektywy Komisji Europejskiej. Działania z zakresu ochrony środowiska związane są również z realizacją procesów zalesiania obszarów górskich i rewaloryzacji parków zdrojowych. Działania te mają istotne znaczenie na obszarze Euroregionu Głacensis, ponieważ stanowi on „system uzdrowisk” leżący po obu stronach granicy [www.euroregion-glacensis.ng.pl]. Działania dotyczące ochrony środowiska łączą się w niektórych obszarach z rozwojem turystyki. Inicjatywy te dotyczą głównie wytyczenia ścieżek turystycznych i tras rowerowych oraz ich jednolitego oznakowania po obu stronach granicy. Planowanie ścieżek o charakterze turystycznym musi uwzględniać wytyczne wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej, a z drugiej strony chronić zasoby naturalne, ponieważ ścieżki te leżą w znacznej mierze na obszarach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody. Ochronę środowiska można również w niektórych obszarach połączyć z działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie klęskom powodzi, które są częstym zjawiskiem na obszarach badanego euroregionu. Budowa zbiorników retencyjnych jest zatem działaniem priorytetowym zapewniającym bezpieczeństwo mieszkańców.

Analiza celów i działań podjętych przez euroregion oraz wybranych wskaźników opisujących realizację zrównoważonego rozwoju na obszarze pogranicza polsko-czeskiego wskazuje, że główny obszar zainteresowań euroregionu stanowi sfera społeczna, przenosząc zaś te spostrzeżenia na koncepcję zrównoważonego rozwoju – ład społeczny (tab. 2). Istotne miejsce w hierarchii celów euroregionu mają zagadnienia dotyczące środowiska przyrodniczego i ochrony zasobów naturalnych, co jest zgodne z założeniami rozwoju zrównoważonego rozumianego w wąskim zakresie. A

zatem można przyjąć tezę, że polityka realizowana w Euroregionie Glacensis sprzyja realizacji założeń zrównoważonego rozwoju w rozumieniu wąskim.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki zrównoważonego rozwoju opisujące działalność Euroregionu Glacensis

Wskaźniki	Rok			
	1996	2000	2003	2005
Ład środowiskowy				
Komunalne oczyszczalnie ścieków	15	21	31	36
Procentowy udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	47,4	52,8	–	70,2
Długość linii kanalizacyjnych (w km)	264	307,2	–	911
Odpady wytworzone unieszkodliwione (w tys. ton)	455,5*	37	–	15,7
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów uciążliwych dla środowiska (w tonach)	636*	384	–	348,5
Ład społeczny				
Liczba szkół średnich	54	71	–	123
Liczba książek przypadających na 1000 osób w bibliotece publicznej	5 229	5 403	4 488	4 542
Dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca (w zł)	468,02	1 273,6	–	1 529,9
Liczba placówek lecznictwa uzdrowiskowego i sanatoryjnego	41	40	–	52
Długość linii wodociągowych (w km)	713,5	837,3	–	1 484
Ład gospodarczy				
Baza noclegowa – liczba miejsc noclegowych	13 969	10 800	–	10 539
Liczba osób korzystających z bazy noclegowej	246 418	253 436	–	257 333
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	8 370	19 492	17 029	55 611
Długość utwardzonych dróg gminnych (w km)	735	762	–	–

* dane dla 1998 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Euroregiony... 2001].

Ochrona środowiska przyrodniczego oraz rozwój gospodarczy regionu uwzględniający kwestie społeczne oraz wyrównywanie szans należą do podstawowych założeń polityki regionalnej UE, jak również idei zrównoważonego rozwoju, co oznacza, że UE realizuje tę koncepcję również w wąskim znaczeniu. A zatem działania euroregionu są spójne z założeniami polityki regionalnej UE, przy czym euroregion można traktować jako jeden z podmiotów realizujących unijną politykę regionalną.

3. Finansowanie realizacji założeń zrównoważonego rozwoju na obszarach Euroregionu Glacensis

Podjęcie decyzji o członkostwie w UE oraz przystąpienie do struktur europejskich stworzyły większe możliwości formalne i finansowe wspierające realizację

założeń ZR, również na obszarach transgranicznych. Polityka regionalna jest jedną z najważniejszych części polityki UE, dlatego też na realizację jej założeń Wspólnota przeznacza ok. 40% środków budżetowych. U jej podstaw leżą dwa główne cele: (1) wzmacnianie spójności ekonomicznej i społecznej na obszarze UE, co sprowadza się w praktyce do udzielania pomocy, głównie finansowej, tym regionom UE, które są słabsze, by niwelować dysproporcje rozwojowe oraz (2) wsparcie współpracy pomiędzy państwami członkowskimi Unii na różnych płaszczyznach, głównie w obszarach istotnych z punktu widzenia całej gospodarki europejskiej, np. w zakresie budowy sieci autostrad, ochrony środowiska oraz aktywizacji sektora małych i średnich przedsiębiorstw [Bagdziński 1998, s. 188].

Realizacja założeń polityki regionalnej UE wspierana jest środkami finansowymi w ramach trzech funduszy strukturalnych. Z punktu widzenia rozwoju współpracy transgranicznej oraz realizacji zasad zrównoważonego rozwoju interesować nas będzie głównie Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz uzupełniające go inicjatywy: (1) LEADER – działania skierowane są na ochronę środowiska, (2) oraz INTERREG – działania nakierowane na rozwój współpracy transgranicznej. We wspieraniu polskiej współpracy transgranicznej szczególnie istotną rolę odgrywały programy pomocowe realizowane w ramach funduszu Phare. Pierwszym doświadczeniem euroregionu z funduszami unijnymi był program Phare CREDO, który wskazywał kierunki współpracy i zapotrzebowanie beneficjentów na wsparcie konkretnych przedsięwzięć. W ramach tego projektu polska część euroregionu otrzymała środki finansowe na realizację 6 projektów w wysokości 170 505,93 euro.

Kolejnym programem finansowym wdrożonym przez UE i dotyczącym obszarów przygranicznych był Phare CBC. W ramach tego programu można było uzyskać środki na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu: (1) usprawnienia i rozbudowy sieci przejść granicznych, (2) rozwoju międzynarodowych sieci komunikacyjnych, (3) ochrony środowiska, (4) upowszechnienia turystyki transgranicznej [Malendowski, Ratajczak 2000, s. 74]. Wsparcie otrzymało 6 projektów z zakresu: turystyki, planowania przestrzennego oraz wsparcia struktur euroregionu. Wykorzystanie kolejnych transz dofinansowania z programu Phare CBC przedstawiono w tab. 3.

Jak wynika z tabeli, liczba projektów objętych finansowaniem w latach 1999-2002 kształtowała się na zbliżonym poziomie z wyjątkiem 2003 roku. Analiza poziomu wykorzystania przyznanych kwot dofinansowania wykazuje, że poziom ten ukształtował się i utrzymuje na wysokim poziomie z wyjątkiem 2002 r., kiedy to wyniósł 66,08. Przyczyną takiego stanu rzeczy była rezygnacja przez beneficjentów z realizacji dwóch dużych projektów, które zostały objęte dofinansowaniem.

Wykorzystanie środków unijnych z funduszu Phare CBC na realizację projektów potwierdza również tezę, że działania w sferze społecznej i kulturalnej są najistotniejszym obszarem zainteresowań działalności euroregionu (tab. 4).

Tabela 3. Wartość środków finansowych przyznanych na dofinansowanie inicjatyw transgranicznych ze środków Phare CBC (w euro)

Rok	Liczba dofinansowanych projektów	Kwota przyznana	Kwota wykorzystana	Całkowita wartość projektu	Procent wykorzystanej kwoty
		(w euro)			dofinansowania
1999	24	76 000	71 899,46	104 804,18	94,55
2000	19	167 679	138 457,27	189 680,93	82,57
2001	19	126 726	112 131,87	150 131,48	90,92
2002	16	128 791,74	85 099,57	113 470,18	66,08
2003	12	92 799,17	88 726,78	118 476,35	95,61

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Raport... 2001].

Tabela 4. Liczba zrealizowanych projektów w poszczególnych edycjach według dziedzin

Priorytet	1996	1999	2000	2001	2002	2003	Razem
Demokracja lokalna	1	2	0	0	0	1	4
Ochrona środowiska	0	1	0	0	1	0	2
Zasoby ludzkie	0	1	0	0	0	0	1
Rozwój gospodarczy i turystyka	2	5	9	4	3	6	29
Studia i koncepcje rozwojowe	3	1	1	3	0	0	8
Wymiana kulturalna i sportowa	0	14	9	11	10	5	49
Zarządzanie programem i wsparcie struktur	2	1	1	1	1	1	7
Razem	8	25	20	19	15	13	100

Źródło: [Raport... 2001].

Inicjatywy podejmowane na obszarze euroregionu są finansowane również ze środków pochodzących z funduszu wspierającego tzw. małe projekty INTERREG III A. Inicjatywa ta wspiera współpracę przygraniczną władz publicznych sąsiadujących ze sobą obszarów w celu rozwijania przygranicznych ośrodków gospodarczych i społecznych poprzez wdrażanie projektów infrastrukturalnych i miękkich [Warda 2005, s. 173-177]. Kwota wsparcia wspólnotowego na obszarze pogranicza polsko-czeskiego w latach 2004-2006 ma wynosić 18 mln euro. Pomoc finansowa jest udzielana w trzech obszarach: (1) dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury w celu poprawy konkurencyjności obszaru przygranicznego – 22 081 886 euro, (2) rozwój społeczności lokalnej – 10 005 855 euro, (3) pomoc techniczna 2 415 206 euro.

Analizując zarezerwowane kwoty dofinansowania na poszczególne działania w ramach wymienionych priorytetów, można stwierdzić, że największe kwoty są przeznaczone na współfinansowanie inicjatyw zmierzających do: (1) poprawy stanu technicznego infrastruktury o znaczeniu transgranicznym, (2) rozwoju infrastruktury okołobiznesowej i turystycznej oraz (3) wspieraniu inicjatyw lokalnych. Dopiero na czwartym miejscu tej hierarchii plasują się działania w sferze ochrony środowiska (tab. 5).

Tabela 5. Projekty zrealizowane w latach 2004-2005 w ramach programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA

Nazwa priorytetu/działania	Liczba projektów	Kwota dofinansowania (w zł)
1. Dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury w celu poprawy konkurencyjności obszaru przygranicznego		
1.1. Wsparcie rozwoju infrastruktury o znaczeniu transgranicznym	2	390 380,00
1.2. Infrastruktura ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej	1	89 999,04
1.3. Rozwój infrastruktury okołobiznesowej i turystycznej	5	4 278 402,77
2. Rozwój społeczności lokalnej na obszarze pogranicza		
2.1. Rozwój turystyki	2	558 652,50
2.2. Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)	–	–
2.3. Rozwój i wspieranie transgranicznych struktur organizacyjnych i sieci współpracy	1	182 617,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na stronie dotyczącej funduszy strukturalnych [www.fundusze-strukturalne.gov.pl].

4. Podsumowanie

Analizując zrealizowane projekty oraz te, które są w trakcie realizacji, można zauważyć rosnący trend zainteresowania korzystaniem ze wsparcia wspólnotowego przedsięwzięć realizowanych na obszarze Euroregionu Glacensis. Zarówno realizowane projekty, jak i priorytety i działania dofinansowywane w ramach inicjatywy wspólnotowej INTERREG III A potwierdzają tezę, że najważniejszym obszarem zainteresowań euroregionu są działania społeczne. Aspekty środowiskowe i przyrodnicze są znacznie rzadziej przedmiotem realizowanych projektów. W Euroregionie Glacensis obserwuje się coraz efektywniejsze wykorzystywanie środków pomocowych z UE, a także środków budżetowych na wykonanie programów mających na celu realizację założeń strategicznych regionu, co się przyczynia do wyrównywania dysproporcji rozwojowych. Widoczne efekty zachęcają społeczność regionu do coraz to aktywniejszego udziału w realizowanych przedsięwzięciach, budując tzw. postawę odpowiedzialności społecznej za rozwój regionu, tworząc podstawy do stworzenia tzw. społeczeństwa informacyjnego. Obserwowany trend pozwala prognozować, że w przyszłości działania podejmowane w ramach euroregionu będą sprzyjać realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju w ujęciu szerszym, uwzględniając wszystkie elementy ładu zrównoważonego rozwoju w tym samym stopniu, niwelując dysproporcje między sferą społeczną, środowiskową i gospodarczą.

Literatura

- Borys T., *Jak budować program ekorozwoju. Agenda 21*, t. 2, Projekt Sieci Demokratycznej Dem-Net, Warszawa-Jelenia Góra 1998.
- Borys T., *Spory wokół pojęcia zrównoważonego rozwoju*, [w:] *Zrównoważony rozwój – doświadczenia polskie i europejskie*, I-bis, Nowa Ruda 2005.
- Dobrzański G., *Podstawy rozwoju trwałego i zrównoważonego*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok 2005.
- Euroregiony – mosty do Europy bez granic*, red. W. Malendowski, M. Szczepanik, Elipsa, Warszawa 2000.
- Euroregiony na granicach Polski 2001*, Urząd Statystyczny, Wrocław 2001.
- Euroregiony na granicach Polski 2003*, Urząd Statystyczny, Wrocław 2004.
- Euroregiony na granicach polskich 2001*, Urząd Statystyczny, Wrocław 2001.
- Gospodarka, przestrzeń i środowisko*, red. S.L. Bagdziński, Wydawnictwo Uniwersytetu M. Kopernika, Toruń 1998.
- Malendowski W., Ratajczak M., *Euroregiony. Polski krok do integracji*, Atla 2, Wrocław 2000.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna UE i regiony w państwach członkowskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.
- Raport z wykorzystania środków UE na inicjatywy transgraniczne na obszarze Euroregionu Glacensis*, Wrocław 2005.
- Warda J., *Fundusz strukturalne Unii Europejskiej*, Verba, Lublin 2005.

CHOSEN ASPECTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN BORDERLANDS ON THE EXAMPLE OF THE ACTIVITY IN THE GLACENSIS EUROREGION

Summary

The Glacensis Euroregion is an entity which, by working towards its goals, contributes to the implementation of the sustainable development strategy in the Polish-Czech borderland. Most projects carried out in this region concern the issue of sustainable development.

The analysis of projects pursued in the Glacensis Euroregion between 1998 and 2005 indicates an increasing interest in using community support. The projects, the priority goals, and ventures financed within the framework of the community initiative programme Interreg IIIA confirm the thesis that it is social activity that constitutes the most important area of interest in the Euroregion, whereas environmental issues and nature become the subjects of projects considerably less often. The increasingly more effective use of both EU financial support and the budget for running programmes aimed at fulfilling strategic goals of the region contribute to levelling disproportions in development. The spectacular results encourage the local community to increasingly more active participation in projects, which in turn leads to the formation of the attitude of social responsibility for the region and provides a foundation for information society. This easily noticeable trend shows that in the future ventures undertaken in the Euroregion will foster sustainable development in a broader sense and take into account all its dimensions, thereby reducing disparities between social, environmental, and economic spheres.